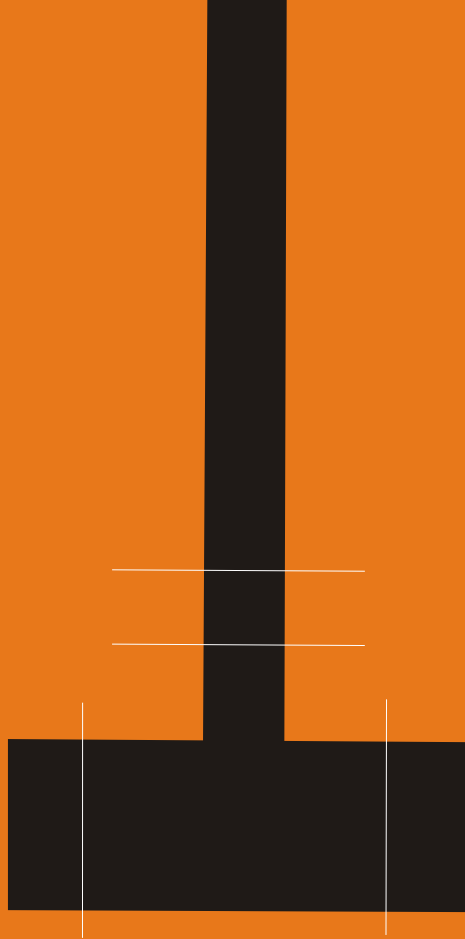

PRAVA UČENIKA

PRAVA UČENIKA

UVOD

Dragi učeniče,

ovu brošuru smo objavili sa namjerom da upoznamo tebe, tvoje profesore/ice, direktore/ice i roditelje, sa temom prava učenika. Najprije ti se želimo predstaviti: ko smo i zašto smo izabrali ovu temu. Mi smo grupa od sedam angažovanih učenika, zainteresovanih za ovu temu. Ponukani iskustvima stečenim u radu i učešću u Vijeću/Savjetu učenika, uz pomoć i podršku njemačke fondacije Schüler Helfen Leben proveli smo dvomjesečno istraživanje na temu "Prava učenika". To nije bio lak posao, obzirom na to da se do sada niko nije bavio ovom temom. Naše se istraživanje temeljilo na anketiranju učenika, tumačenju zakona u Bosni i Hercegovini, intervjuiranju predstavnika pedagoških zavoda, profesora, direktora te mnogih predstavnika Vijeća učenika. Poslije mukotrpnog istraživanja odlučili smo se da organizujemo konferenciju, na kojoj bi se posvetila veća

pažnja pravima učenika u Bosni i Hercegovini. Gosti naše konferencije bili su predstavnici Ministarstva prosvjete, pedagoških zavoda, direktori srednjih škola, profesori i predstavnici Vijeća/Savjeta učenika.

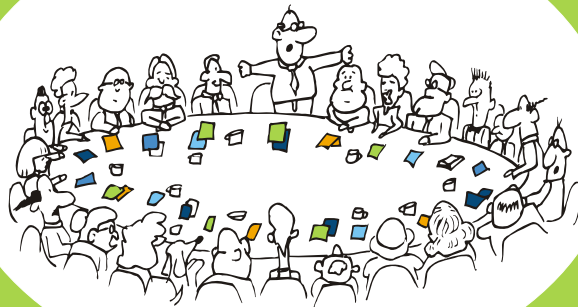
KONFERENCIJA O PRAVIMA UČENIKA Sarajevo, 23. II. 2007.

Tokom konferencije “Prava učenika”, održane 23.02.2007. godine u Sarajevu, došlo je do veoma zanimljive diskusije. O tome da je tema konferencije uspješno odabrana svjedoči i činjenica da su svi prisutni aktivno učestvovali u diskusijama i željeli dati svoj doprinos. Razgovarano je o mnogim pitanjima, pa su gosti o svemu imali nešto za reći.

Svi su učesnici isticali značaj Vijeća/Savjeta učenika, budući da se radi o tijelu koje je direktno povezano sa pitanjima prava učenika. To nas je nadahnulo jer smo i sami, prije pokretanja ove konferencije, izgradili mrežu putem Vijeća/Savjeta učenika. Smatramo da smo uspješno branili prava učenika, ali i prezentovali obaveze učenika i profesora. Nakon pitanja, komentara i produktivne diskusije, uvidjeli smo da je konferencija ispunila naše ciljeve upravo zato što smo ovu temu tretirali kao kompleksnu cijelinu i ni u jednom trenutku nismo propustili priliku istaći i važnost povezanosti učenika,

profesora, te članova upravnog odbora i nastavničkog vijeća. Po našem, ali i po mišljenju profesora, ključ uspjeha je povezivanje i saradnja.

Naučili smo slušati, pa smo shvatili i to da u odnosu prema bilo kojem učeničkom problemu mora stajati umjerenost. Sami ne smijemo dozvoliti pretjeranu buntovnost, jer pretjerivanje u bilo čemu ne donosi dobro.

Tokom diskusije je bilo i trenutaka u kojima se profesori ili učenici nisu mogli složiti. To je pokazalo koliko smo neophodni jedni drugima i koliko je neophodno obrazovanje kako bismo znali primjetiti kršenje osnovnih prava djeteta i prava učenika, ali i ispuniti svoje obaveze sa znanjem i dostojanstvom, potičući i druge da čine isto. Analizom podataka dobivenih od učesnika konferencije, saznali smo da i učenici i profesori moraju raspolagati znanjem iz oblasti prava i obaveza učenika, kako bi stvorili lični i zajednički kodeks ponašanja. Neizostavno je i poznavanje pedagoških standarda kako bi uvijek bila utvrđena opremljenost škole, način na koji se vrši ispitivanje, kao i stručna sprema predavača. Samo dobra informacija i mnogo znanja dovode do krajnjeg cilja: koordinacije svih školskih organa u cilju izgradnje svrsishodne i produktivne odgojno-obrazovne ustanove.

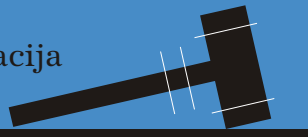
ŠTA JE VIJEĆE/SAVJET UČENIKA?

Vijeće/Savjet učenika predstavlja jedino i najvažnije učeničko tijelo u školi, čije je uspostavljanje u našim školama pomogla država, što je regulisano članom 54 okvirnog zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju.

Ovaj zakon možeš pronaći u “Službenom listu”, br. 18/2003.

U nadležnosti Vijeća/Savjeta učenika u školi je:

- Promocija škole
- Ostvarivanje interesa škole u užoj lokalnoj zajednici
- Sudjelovanje u upravnim odlukama škole koje se tiču učenika
- Podsticanje aktivacije i motivacije učenika
- Organizacija kulturno-zabavnih manifestacija
- Organizacija vannastavnih aktivnosti itd.

Ne zaboravi!

Vijeće/Savjet učenika treba da predstavlja sve učenike škole te da se zalaže za njihova prava, obaveze, ideje i potrebe.

Moja osnovna prava

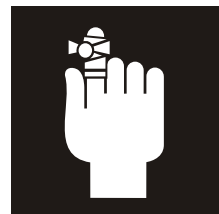
Kako bismo odgovorili na ovo pitanje, moramo vam najprije objasniti koja su vaša prava kao mladih ljudi. Navešćemo osnovne tačke *Konvencije o pravima djeteta*:

Sva djeca i mladi imaju ista prava. Nijedno dijete ne smije biti oštećeno zbog svog spola, boje kože, jezika ili religije;

Djeca i mladi imaju pravo na najveću moguću mjeru zaštite zdravlja kao i zdravstvene preventive i medicinske brige;

Djeca i mladi imaju pravo na besplatno osnovno obrazovanje. Osim toga, mora im se osigurati i posjet školama koje bi ih mogle dalje obrazovati;

Djeca i mladi imaju pravo na odmor, slobodno vrijeme, igru i sudjelovanje u kulturnim i umjetničkim aktivnostima;

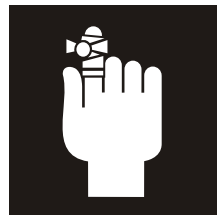

Djeca i mladi imaju pravo na informisanje, kao i na to da svoje mišljenje slobodno kažu i budu saslušani;

Djeca i mladi imaju pravo na dobar odgoj. Njihovi roditelji ili odgajatelji ne smiju primjenjivati silu. Zloupotreba i zlostavljanje djece su zabranjeni;

Djeca i mladi imaju pravo u ratu i bijegu dobiti posebnu pomoć i zaštitu;

Djeca i mladi imaju pravo na zaštitu od rada kojim bi bili iskorišteni i na zaštitu od seksualnog zlostavljanja;

Djeca i mladi imaju pravo na život sa svojim roditeljima i na kontakt s oba roditelja ako oni žive razdvojeno;

Djeca i mladi invalidi imaju pravo na posebnu podršku i unapređenje, kao i na aktivno sudjelovanje u društvenom životu.

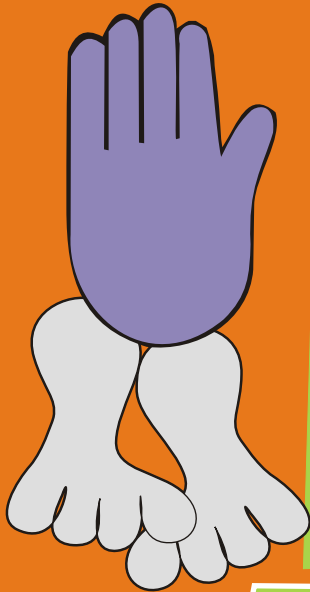
Član 28. i 29. *Konvencije o Pravima djeteta* detaljno opisuju prava djeteta na obrazovanje na osnovu jednakih mogućnosti uz pododredbe (Čl.28) i govore o usmjerenju obrazovanja djeteta (Čl.29).

PRAVA UČENIKA U BiH?

Vjerovali ili ne, takvo što postoji u našoj državi i određeno je zakonskom regulativom koja je dostupna svima, ali se rijetki za nju zanimaju. U pripremama za sastavljanje ove brošure sproveli smo anketu među srednjoškolcima, a jedan od upita bio je jesu li svjesni svojih prava. Očekivani odgovor bio je "NE". Jedan od zanimljivijih odgovora glasio je ovako: "Više smo svjesni svojih obaveza nego prava". To je djelomično istinita tvrdnja.

Svi nam, počevši od naših roditelja kod kuće pa do profesora u školi, vječito napominju naše obaveze. "Moraš učiti," (po mogućnosti redovno), "ne smiješ dobiti negativnu ocjenu", "ne smiješ biti nepristojan prema profesoru", "moraš čitati lektire" itd. Ali rijedak je profesor koji će iznaći vremena i ukazati nam na *prava učenika* i objasniti nam ih. Ako imate profesora koji to čini, zahvalite mu povremeno. Vjerujte nam, on je svojevrstan endem.

ZAŠTO SU VAŽNA PRAVA UČENIKA?

Zar postoji razdoblje u povijesti kad nisu bila važna nečija prava? Kako se ljudska civilizacija postepeno razvijala, pojam prava se širio na sve i svašta. Danas se ljudi bore za prava neizglednih pilića, pa zašto se onda mi, učenici, ne bi smo aktivirali i ostvarivali naša prava?

Ono što je važno zapamtiti je to da i naši profesori, uz svoje obveze, također imaju svoja prava. Bilo bi smiješno i nelogično kad bismo zahtijevali poštivanje samo učeničkih prava. Suština reforme obrazovanja, koja je još u tijeku, je stvaranje partnerskog odnosa između profesora i učenika. Kako to ostvariti, i zašto je to važno, objašnjava ova jednostavna jednadžba:

sretan učenik + sretan profesor = kvalitetno obrazovanje

A kad su svi sretni? Kad se poštuju njihova prava. Odnos profesor-učenik mora se zasnivati na međusobnom povjerenju i poštovanju, a ne strahopoštovanju.

GDJE SU ZAPISANA NAŠA PRAVA?

Naša prava su zapisana zajedno sa svim ostalim pravima, u zakonu i Ustavu.

Prava profesora i učenika, pedagoški standardi i ostale procedure određeni su zakonskom regulativom.

Članci zakona o obrazovanju mogu se naći u “Službenom listu”, koji se uglavnom dostavlja javnim ustanovama.

MOJA PRAVA U ŠKOLI

Za vas smo izdvojili najvažnija prava, ali i ona koja se najčešće krše. Naravno, tu su i prava profesora - jer tek kad se učenici i profesori budu međusobno poštivali, stvorit će se partnerski odnos, što će nam u konačnici omogućiti kvalitetno obrazovanje.

ČL. 5. Provjeravanje i ocjenjivanje učenika treba provoditi tako da se poštuje učenikova sposobnost, potiče učenikovo samopouzdanje i njegov osjećaj napredovanja, potiče učenika na aktivno sudjelovanje u nastavi i vannastavnim aktivnostima, potiče učenika na suosjećanje, toleranciju, poštivanje i prihvaćanje različitosti, te da se potiče učenike na uzajamnu pomoć.

ČL. 15. Usmeno provjeravanje i ocjenjivanje učenikova znanja provodi se, u pravilu, na svakom nastavnom satu, bez najave. U jednom danu učenika se može usmeno ocjenjivati iz najviše dva predmeta.

ČL. 17. Pismene provjere provode se tokom nastavne godine samo poslije obrađenih i uvježbanih nastavnih cjelina. Ako nakon provedene pismene provjere više od 50% učenika dobije negativnu ocjenu, pismenu provjeru treba ponoviti, a razlog ponovljene pismene provjere upisuje se u dnevnik. Ponovna pismena provjera provodi se nakon ponavljanja i utvrđivanja nastavnog gradiva.

ČL. 18. U jednom danu, pismene se provjere mogu provoditi samo iz jednog predmeta.

ČL. 20. Nakon usmene provjere, ocjena se upisuje u dnevnik uz obavezno priopćavanje i obrazloženje. Učenik ima pravo prigovora na upisanu ocjenu te od učitelja odnosno nastavnika u razrednom odjeljenju tražiti dodatno obrazloženje.

PLAĆANJE ŠKOLARINE?

Došli ste da predate prijavu za upis u prvi razred srednje škole i susrećete se sa pojmom *školarina*. Zbunjeni ste, jer znate da se u članu 6. Zakona o obrazovanju BiH jasno kaže da je srednjoškolsko obrazovanje besplatno u javnim ustanovama, a od vas se traži plaćanje školarine. Vjerovatno mislite kako je ovo nešto nezakonito, ali član 84. istog zakona kaže da neke škole imaju pravo na naplatu školarine, odn. upisnine. To mogu samo škole koje se ne finansiraju iz budžeta entiteta, kantona ili opštine.

Međutim, novac od upisnine takva škola može iskoristiti samo za obnovu školskih objekata ili kupnju školskih materijala. U tom slučaju će novac koji uložite na početku godine biti utrošen samo u svrhu vašeg ugodnijeg boravka u školi. Neke su škole odlučile platiti upisninu za učenike koji si to nikako ne mogu priuštiti. Stoga ne brinite, biće vam omogućeno školovanje tamo gdje vi to želite.

*Zapamtite:
obrazovanje nije
način da zemlja
pobjegne od
siromaštva, već
sredstvo borbe
protiv
siromaštva!*

POZITIVNI I NEGATIVNI PRIMJERI IZ SREDNJIH ŠKOLA U BiH

Poštovani učenici i profesori! U redovima koji slijede možete pročitati primjere kršenja učeničkih i profesorsih prava. Vjerujem da će se mnogi od Vas podsjetiti na situacije u kojima ste se nalazili tokom vašeg školovanja. Naša namjera je navesti Vas da se prepoznate u ovim redovima i učinite da se takve situacije ne ponavljaju u vašoj školi. Zadatak Savjeta učenika je da se bori za prava učenika, a ne da zatvara oči pred problemima sa kojima je suočen i da ih “gura pod tepih”.

*Trebate znati da
niko neće
rješavati vaše
probleme
ukoliko ih i sami
ne prepoznate i
ne počnete
rješavati.*

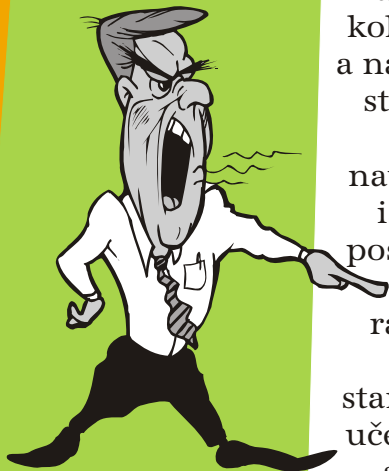

OPTEREĆENOST GRADIVOM

U našem dosadašnjem radu u Vijeću/Savjetu učenika i saradnji sa školama iz cijele BiH, nije bilo učenika, a da se nije žalio na preopterećenost gradivom. Ispiti, testovi, kontrolni radovi, sve to u jednom danu. Zbog toga mnogi učenici nisu u stanju da izvrše sve svoje obaveze. No, nemojte zaboraviti da, kada pođete u prvi razred srednje škole, pročitate “*Pravilnik o ocjenjivanju učenika*”, Statut škole i druge pravne akte koji se tiču vas. Informacija je ključ, jer da bi ste uopšte imali pravo da se bunite, morate raspolagati dovoljnim brojem informacija. Svaku tvrdnju potvrdite dokazom, i ukoliko se krši Pravilnik o ocjenjivanju, pozovite se na njega. Na to se ni jedan profesor ne može oglušiti.

VRIJEĐANJE UČENIKA OD STRANE PROFESORA

Dešava se da profesor/ica pogrdnim imenima nazivaju učenika ukoliko nije naučio gradivo. Kada se to desi pred vašim kolegama iz odjeljenja osjećate se poniženo, a narušeno je i vaše samopouzdanje. Zašto biste podnosili takvo nešto? Ovo nije metod koji će vas podstaći da drugi put bolje naučite. Zato se obratite tom profesoru/ici i iskreno mu objasnite kako se vi osjećate poslije tih riječi. Slobodno govorite o tome i sigurni smo da ni ta osoba neće biti ravnodušna na vaš postupak. Ako ovo ne urodi plodom, obratite se razrednom starješini, direktoru, predstavnicima Savjeta učenika ili roditeljima. Neko od njih će vam sigurno pomoći da taj problem riješite.

MITO I KORUPCIJA

Neka se jave oni u čijoj školi to ne postoji, u manjem ili većem obliku. Svi znaju i svi šute. Profesori koji ne primaju mito ne žele da dolaze u sukob sa svojim kolegama, a učenici koji plaćaju ocjene žele što prije da se oslobode tog predmeta. Oni ne žele ili ne mogu da savladaju gradivo i plaćanje ocjena vide kao rješenje. To svakako nisu ljudi koji će se pobuniti zbog ovog problema, kao ni njihovi roditelji koji učestvuju u cijeloj ovoj priči. Zato postojite Vi, koji to znate, koji učite, koji se trudite, koji želite da svojim radom zaslužite mjesto u društvu. Ne mislite da se ovo vas ne tiče. Sutra će ti ljudi možda da budu vaši poslodavci, i sigurno vas neće poštovati jer će se jako dobro sjećati da su upravo oni neznalice i da su sve stekli novcem. Da li želimo korumpirano društvo gdje se cijeni imovinski status i poznanstvo, a ne znanje? Odlučite sami.

DISKRIMINACIJA PO NACIONALNOJ OSNOVI

Primjer iz Brčkog. Profesor učenicima svoje nacionalnosti daje lakše grafičke radove, pušta ih ranije sa časova, dok učenicima koji nisu njegove nacionalnosti daje teže gradivo. Ne dozvolite da budete dio ovakve farse. Pobunite se! Za rješavanje tog problema nadležno je rukovodstvo škole, ali i roditelji. Iskoristite sve raspoložive mehanizme kojima ovako nešto možete spriječiti. Razmislite o ovome i ako se to dešava vašim kolegama druge nacionalnosti.

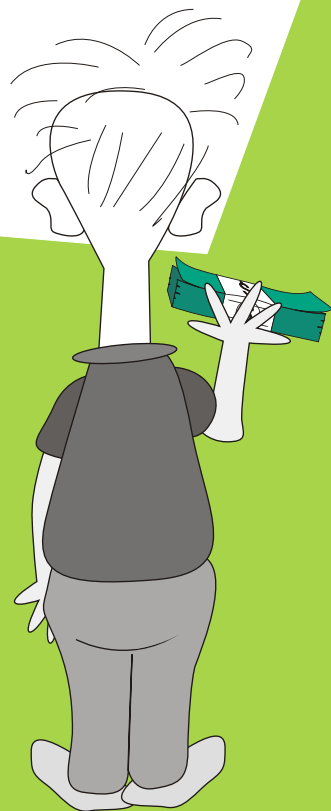
KRŠENJE PROFESORSKIH PRAVA

Nemojte misliti da se samo vaša prava krše. Veoma često ste upravo vi oni koji krše prava, u ovom slučaju profesorska. Pročitajte slijedeće primjere iz škola diljem Bosne i Hercegovine.

PRITISAK IMUĆNIH RODITELJA NA ODLUKE PROFESORA I SANKCIONISANJE UČENIKA OD STRANE NASTAVNIČKOG VIJEĆA

Tokom održavanja časa, jedan učenik je pravio buku u hodniku. Profesorica mu je rekla da izađe iz škole i ponese svoju torbu koju je držao na stolu dežurnog učenika. Ovaj je to odbio i počeo se raspravljati. Naposljetku, učenik je drsko odgovorio profesorici i izašao iz škole. Na Nastavničkom vijeću je ovaj učenik izbačen iz škole zbog nedoličnog ponašanja, ali je nakon nekoliko dana, došao prosvjetni inspektor koji je u dobrim odnosima sa roditeljima dotičnog učenika. On je rekao da je profesorica preoštro reagovala, pa je učenik vraćen u školu. Na ovu profesoricu nijedan učenik te škole nikada nije imao primjedbi, dok za dotičnog učenika svi znaju da je imao dodira sa narkoticima. Ko je kriv? Odlučite sami.

OMALOVAŽAVANJE PROFESORA OD STRANE UČENIKA

Jedan profesor u Zvorniku ima problema sa sluhom, što učenici zloupotrebljavaju. Govore mu razne stvari dok prolazi pored njih, ali on ih, na žalost, ne može čuti. Učenicima je to smiješno. Nemojte nikada biti dio ovakvog cirkusa. Profesori su ljudi koji vam prenose znanje i kojima dugujete poštovanje. Oni svakako ne zaslužuju omalovažavanje. Zato utječite na svoje vršnjake.

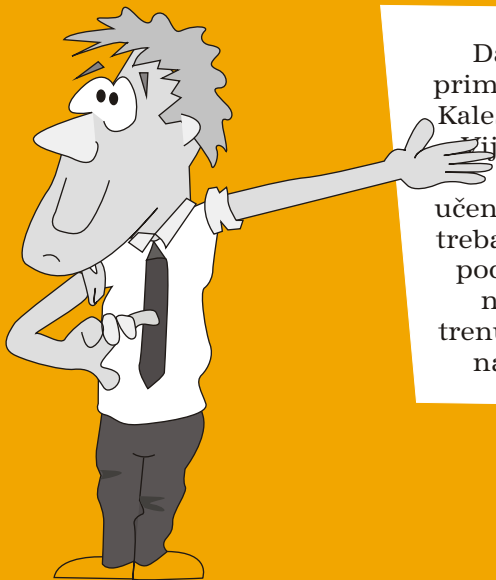
NEDOSTATAK PROSTORIJA ZA IZVOĐENJE PRAKTIČNE NASTAVE

Mnoge škole se suočavaju sa ovim problemom. Školuju se kadrovi u tehničkim školama, koji nemaju ni dana prakse, potrebne za posao kojeg će učenik obavljati nakon završetka školovanja. Ovo je problem koji ne može riješiti samo Vijeće/Savjet učenika. Ali može pokrenuti inicijativu i u rješavanje uključiti školu, lokalnu samoupravu (opštinu) i nadležno Ministarstvo. Šta će nam "školovani" koji ne znaju raditi posao za koji su školovani?

*POZITIVAN PRIMJER
IZ PRAKSE*

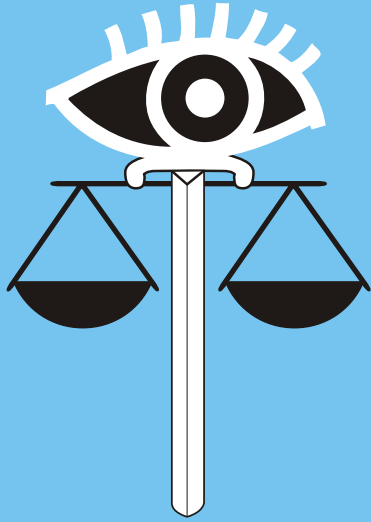
DIREKTOR ŠKOLE INICIRA
POKRETANJE
VIJEĆA/SAVJETA UČENIKA

Da nije sve tako crno, pokazuju i svijetli primjeri iz naših škola. Direktor jedne škole u Kalesiji je uočio da u njegovoj školi ne postoji Vijeće/Savjet učenika i inicirao je njegovo pokretanje, sa direktnom podrškom učenicima. Ovakav primjer je veoma rijedak i treba ga istaći. Obično svi pružaju “moralnu” podršku, a kada ona zaista zatreba, nikada nisu u kancelariji i ne mogu baš u tom trenutku da prime učeničku delegaciju. Kada na kraju sve “izvagamo” ipak ima nade!

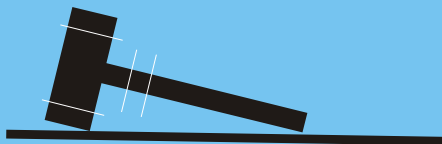

Potrebno je samo malo truda, samosvjesti i spremnosti da se upustite u rješavanje problema. Štitite svoja prava, a poštujte tuđa, i tek tada možemo govoriti o zadovoljnim učenicima i profesorima i zanimljivijem životu u školi.

NASTAVNI TEROR

Bonton i moral nalažu poštovanje prema starijima, ali i prema mlađima od sebe. Kada se profesori žale na učeničko (ne)znanje, morali bi se zapitati koliko savjesno i dobro obavljaju svoj sopstveni posao, jer je njihova moralna obaveza prenijeti nam svoje znanje i naučiti nas kako da se služimo knjigama. Ipak, i naši roditelji, na indirektan način (plaćanjem raznih poreza) učestvuju u finansiranju obrazovnih institucija i tako ulažu i u nastavni kadar koji nas poučava. Nekada je zaista potrebno zapitati se da li je i škola na putu da umjesto vaspitno-obrazovne ustanove, postane kapitalistička institucija.

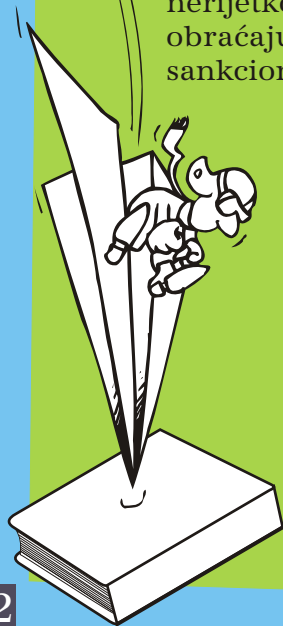
Škola, kao vaspitno-obrazovna ustanova, kako to i sam naziv kaže, ima prvenstvenu ulogu u odgoju svojih učenika. Međutim, da li se u školama posvećuje dovoljno pažnje vaspitanju? Sredina u kojoj odrastamo, roditelji, prijatelji, muzika koju slušamo i škola najviše utiču na formiranje naše ličnosti i naših stavova, izgradnju elokvencije i odnosa prema sebi i drugima.

U školu idemo da se obrazujemo, ali srednja škola još nije zakonski obavezna i niko nije dužan da trpi problematične učenike, pa isti nerijetko bivaju isključeni iz škole sa velikim šansama da postanu delikventi već kao maloljetnici. Tako dolazimo i do odnosa profesor-učenik. Znamo da bonton i moral nalažu poštovanje prema starijima, ali i prema mlađima. Kako se od učenika očekuje poštovanje prema profesoru, najprije zbog profesorovih godina i životnog iskustva, a zatim i zbog položaja, onda se i od profesora očekuje da poštuje nas, djecu, kao ličnosti, umjesto da učenike posmatra samo kao brojeve u dnevniku.

Međutim, profesor je uvijek u superiornijem položaju, tako da bilo kakve pritužbe od strane učenika, kada su profesori u pitanju, ostaju neispunjene, budući da je “profesor uvijek u pravu”. Ako cijeli razred ili generacija imaju pritužbe na istog profesora, kako je onda moguće da je pojedinac ipak u pravu? Škola tada zaboravlja svoju glavnu zadaću. U školi su veliki problem i drski učenici, koji, osim lošeg vladanja nerijetko imaju i loše ocjene, vulgarno se izražavaju, žargonski obraćaju profesorima i pri tom ne budu primjereno sankcionisani.

Problem su i stariji profesori, koji su u svojim školama ostavili već pola svog životnog vijeka, ali ne žele u penziju (svi znamo u kakvom su položaju naši penzioneri). Oni ostaju na svojim radnim mjestima, iako ne uspijevaju više tako dobro prenositi znanje ni uspostaviti disciplinu. Istovremeno, mlađi profesori su željni dokazivanja, i nerijetko liječe svoje vlastite frustracije preko učeničkih leđa. Drski učenici se tako uglavnom ponašaju zato što im se to dozvoljava, a ko danas ne iskorištava onoga koga može?

Pitanje je poduzimaju li se ikakvi koraci da se to spriječi ili je i teror nad učenicima od strane starijih profesora zapravo miraz koji se ostavlja u amanet mlađim kolegama. Drugi razlog zbog kojeg stariji profesori još uvijek rade u nastavi je nedostatak mlađeg nastavnog kadra koji bi ih zamijenio, budući da su fakultetski odsjeci pojedinih predmeta zatvoreni i ne mogu školovati nove kadrove. Ta činjenica dovodi do pitanja: zašto se ti predmeti još uvijek predaju u školama? U udobnim foteljama Ministarstva za obrazovanje sjede uglavnom ljudi koji nemaju nikakvog radnog iskustva pred školskim klupama i određuju nastavni plan i program po inerciji donošenja odluka i prema političkim interesima.

Rezultati tih odluka su preobimno gradivo i neprilagođen nastavni plan i program, pa učimo i ono što nam treba i ono što nam vjerovatno nikad u životu neće trebati. Neki za to krive Vlade. Na kraju, najdeblji kraj ipak izvlače učenici - odlični, loši, svi zajedno. Svaki profesor smatra svoj predmet prioritetom, i oni se uglavnom ne trude da razumiju kako učenici imaju više takvih prioriteta u svojim đačkim knjižicama.

U školama se također javlja problem korumpiranih profesora i onih koji imaju običaj “uzeti na zub” učenike koji im se na bilo koji način suprotstave, i tada prestaje biti važno koliko školskog gradiva znaš.

U odnosu prema starijijm profesorima, potrebno je mnogo međusobne tolerancije i razumjevanja, a logično je da u nedostatku istih živci popuštaju i dešava se da profesor zaboravlja svoju ulogu, pa se spušta na nivo provokatora kada zaboravi da je profesor i da se nalazi u školi. Za vrijeme dok pojedini na sve moguće načine čuvaju svoja radna mjesta, mnogi mladi ljudi ostaju godinama nezaposleni, čekajući posao nakon završenog fakulteta. Kada mladi profesor počne da predaje u školi, prvo o čemu učenici tada razmišljaju je kako što bolje iskoristiti nečije neiskustvo i dobrotu.

Mladi profesori teoretski važe za one koji imaju razumjevanja, jer su i sami, ne tako davno, sjedili u tim istim klupama i mučili su ih isti problemi kao i generacije kojima predaju. Ali, to je tako samo u teoriji. U praksi je stanje drugačije, kao što je to obično i slučaj. Mladi profesor je željan dokazivanja, i želi što prije pustiti korijenje svog autoriteta. Tortura se najlakše primijenjuje i primjećuje kod učenika koji imaju status “osrednjih” po znanju. Kao rezultat toga javlja se subjektivno ocjenjivanje praćeno velikim i opravdanim nezadovoljstvom učenika.

Iako zakon zabranjuje da profesor, koji predaje određeni nastavni predmet, istovremeno daje instrukcije svojim učenicima, u praksi je i ovaj put drugačije, pa ukoliko učenici pohađaju dodatne časove dopunske nastave kod svog profesora imaju i zagarantovanu prolaznu ocjenu.

U suprotnom, svaka godina u svom kalendaru ima i mjesec August. U nekim situacijama se pokazalo da je isplativije biti drzak i bezobrazan. Ako se učenik suprotstavi profesoru, ometa čas i skreće pažnju na sebe tako što u znak protesta na ocjenu nasred časa ustane i izađe zalupivši za sobom vrata, profesor će ipak razmisliti još jednom o datoj ocjeni, pa možda se i sam izvinuti učeniku, dajući tako primjer cijelom razredu da se i ostali mogu tako ponašati i proći nekažnjeno. Najhrabriji se već naredni čas odvaže da pokušaju.

Suprotna situacija od ove je kada se učeniku izreknu zaslužene disciplinske mjere, kao što su sniženje vladanja i razni ukori, koje će također poslužiti ostalima kao primjer stroge palice. Još jedna razlika između profesora i učenika je u tome što je profesorima škola radno mjesto na kojem zarađuju za život. Samim tim su za njih najvažniji redovna plata i uplaćeni staž i osiguranje. Učenicima je, s druge strane, škola druga kuća, jer tu provode veći dio dana.

U vremenu u kojem živimo, nije ni svaki dom topao i ugodan kao škola. Profesori od učenika očekuju i razne angažmane u vannastavnim aktivnostima. Međutim, kada u dnevnicima zaškripe ocjene, onda je to isključivo samo problem učenika i rezultat nemarnog odnosa prema nastavnom procesu, pa učenik zaslužuje da bude kažnjen. Konačno, ispostavi se da su sve ostale aktivnosti i slobodno vrijeme posvećeno školi uzalud uloženi, jer nas pri upisu na fakultet niko i ne pita na koje smo sekcije išli. Pri ocjenjivanju profesori često gledaju druge ocjene, kao da izvode neku srednju ocjenu kompletnog uspijeha, a ne gradiva svog predmeta. Tako lošiji nerijetko bivaju dodatno kažnjeni, a odličnima nije nikakv problem progledavati kroz prste ako su nespremni.

“Miljenici” kod profesora uvijek imaju poseban status. Ipak, ni “miljenik” ne može biti svako. Nisu uvijek profesor i roditelji kućni prijatelji, i postoji mogućnost da je učenik svojim radom i trudom stekao taj status, ali o čemu bi se onda raspravljalo po školskih hodnicima? Školskog gradiva ima puno, pa je za jedan predmet potrebno učiti iz više knjiga, a vremenske razlike između testova su prekratke. Jednostavno, dešava se da imamo više testova u jednom danu ili sedmici, uz bonus ispitivanja. Testovi se pokazuju kao najidealnije rješenje za ocjenjivanje, budući da odjeljenja često broje veliki broj učenika, i teško je stići na vrijeme ispitati sve učenike.

Iz toga proizilazi fenomen prepisivanja, koji se generacijama prenosi “s koljena na koljeno”. Profesori to znaju, a učenici to iskorištavaju, iako baš ne znaju svi ni da prepisuju. I kad se zna da se prepisuje, a profesor ne uhvati nikoga “na djelu”, kako se onda može sniziti ocjena neosnovanom argumentacijom da je nešto “sigurno prepisano”? Ipak, svi mi se volimo pomalo praviti pametni i naivni.

Kada se profesori žale na učeničko (ne)znanje, morali bi se zapitati koliko savjesno i dobro obavljaju svoj sopstveni posao, jer je njihova moralna obaveza prenijeti nam svoje znanje i naučiti nas kako da se služimo knjigama. Ipak, i naši roditelji, na indirektan način (plaćanjem raznih poreza) učestvuju u finansiranju obrazovnih institucija i tako ulažu i u nastavni kadar koji nas poučava.

Na sreću, uvijek ima izuzetaka, učenika koji žele da nauče, te profesora koji vole svoj posao i učenici su im na prvom mjestu. Profesori vole raditi s nama, ali najprije zato jer nam žele biti prijatelji i preuzeti ulogu drugih roditelja, koji će nas, osim znanju, poučiti i čovječnosti.

Prava učenika	3
Uvod	5
Konferencija o pravima učenika, Sarajevo, 23. II. 2007.	6
Šta je Vijeće učenika?	8
Moja osnovna prava	9
Prava učenika u BiH	12
Zašto su važna prava učenika?	13
Gdje su zapisana naša prava?	14
Moja prava u školi	15
Plaćanje školarine	17
Pozitivni i negativni primjeri iz srednjih škola u BiH	18
Kršenje učeničkih prava - opterećenost gradivom	19
Vrijeđanje učenika od strane profesora	20
Mito i korupcija	21
Diskriminacija po nacionalnoj osnovi	22
Kršenje profesorskih prava	23
Pritisak imućnih roditelja	24
Omalovažavanje profesora od strane učenika	25
Neispunjavanje pedagoških standarda	26
Pozitivan primjer iz prakse	27
Nastavni teror	29
Škola kao vaspitno-obrazovna ustanova	30
Sadržaj	38

IMPRESSUM

Izdavač:

Stiftung Schuler Helfen Leben

Husrefa Redžića 1, 71000 Sarajevo

Tel: 033/550 660

Fax. 033/550 661

vijece_ucenika@shl.ba

<http://www.shl.ba>

Tekstovi:

Faruk Trgić (trgifaruk@hotmail.com)

Vlasta Glišić - (veky90@yahoo.com)

Amina Pehlivanović (aminap555@hotmail.com)

Kristina Mandić (kim_ptl@hotmail.com)

Vedran Ljevarević (veco_90@yahoo.com)

Jelena Jurošević (jurosevic_jelena@yahoo.com)

Dušan Remović (dusan_pale@hotmail.com)

Lejla Voljevica (lejlavoljevica@yahoo.com)

Aida Vehabović (aida@shl.ba)

Urednik:

Aida Vehabovic (aida@shl.ba)

Lektor:

Velid Jerlagić

DTP:

Velid Jerlagić

Design:

Indira Kaliman

Štampa:

Štamparija Fojnica d.o.o.

Godina izdanja 2007.

**SCHÜLER
HELFFEN
LEBEN**